

Alec Nove

Inledning till engelska översättningen av Preobrazjenskij's *Den nya ekonomin*

1965

[Denna inledning ingick i 1965 års engelskspråkiga utgåva – *The New Economics* – av Preobrazjenskij's arbete. För en svensk översättning av boken, se: [Den nya ekonomin](#)]

Jevgenij Preobrazjenskij föddes 1886 och sköts under Stalins stora utrensning 1937. Han var ett av de otaliga offren för Stalins terror och knappast en av de mest framstående politikerna. Flera av hans mer framstående kolleger har skrivit böcker och artiklar som inte har översatts, och man kan fråga sig varför en misslyckad politikers verk skulle förtjäna att publiceras på engelska för första gången 1965, nästan fyrtio år efter den ryska utgåvans tillkomst. Det är en berättigad fråga. Svaret ligger i betydelsen och relevansen av vissa element i Preobrazjenskij's tankar, som fortfarande är tillämpliga på vissa ofta försummade problem i underutvecklade länder. Det är detta faktum, liksom det ljus som hans verk kastar över de ekonomiska och politiska förhållandena i Sovjetunionen på 1920-talet, som motiverar den sena publiceringen av hans verk här. Författaren hade en ovanlig begåvning, och den intellektuella (om än inte politiska) överlägsenheten i hans argument måste ha varit en källa till stor förlägenhet för de av hans opponenter som hade intellektuella krav. Det är kanske typiskt för Stalin att han använde ett argument som inte kan besvaras – en kula i bakhuvudet.

För att sätta den här boken i sitt sammanhang är det nödvändigt att ge en biografisk och historisk bakgrund, så att läsaren kan få en uppfattning om vem som argumenterar med vem och varför. Det här är inte rätt plats att skriva en historia om den ryska revolutionen, och därför bör de följande sidorna kompletteras med mer detaljerad läsning om man vill få en fullständig bild av den komplexa situationen vid den tiden. Läsaren kan med förtroende vända sig till de många volymerna i E. H. Carrs *History of Soviet Russia*,¹ Leonard Schapiros *Communist Party of the Soviet Unions* och särskilt Alexander Erlich's *The Soviet Industrialisation Debate, 1924-1928*. Den sistnämnde har även analyserat Preobrazjenskij i en artikel med titeln "Preobrazhensky and the Economics of Soviet Industrialisation" (*Quarterly Journal of Economics*, februari 1950).

Först några ord om Preobrazjenskij före utgivningen av denna bok. Preobrazjenskij var en bolsjevikisk intellektuell i sin ungdom och gick med i partiet 1903. Han var ledare för bolsjevikerna i Sibirien och Ural strax efter februarirevolutionen 1917 och var aktiv i Moskva och på olika fronter efter bolsjevikernas maktövertagande. Våren 1918, när partiet var splittrat i frågan om man skulle underteckna Brest-Litovskfördraget eller inte, ställde sig Preobrazjenskij på samma sida som sin senare fiende Bucharin och de så kallade "vänsterkommunisterna", som trodde på ett revolutionärt krig. Lenin hade stora svårigheter att övertyga partiet om att godkänna fördraget. 1919 var Preobrazjenskij tillsammans med Bucharin medförfattare till ett välkänt häfte, *Kommunismens ABCD (Azbuka Kommunizma)*, som översattes till många språk, däribland engelska [och svenska²], och var populär i den kommunistiska världen tills båda författarna kom i konflikt med Stalin. Även om häftet framstår som anmärkningsvärt för sin extremt utopiska optimism, delades författarnas åsikter vid den tiden av partiets majoritet.

1920 arbetade Preobrazjenskij i partiets centrala organ och blev en av dess tre sekreterare, de två andra var Krestinskij och Serebrjakov. Partisekretariatet hade ännu inte den betydelse som

¹ Se [Ryska revolutionen 1917-1923, del 1](#) och [Ryska revolutionen del 3](#).

² Se [Kommunismens ABCD](#)

det fick under Stalin, som blev generalsekreterare 1922. Preobrazjenskij och hans sekreterarkollegor ersattes 1921, och det faktum att den äldste av de nya sekreterarna var Molotov tyder på att detta var ett viktigt steg i Stalins gradvisa maktövertagande. Preobrazjenskij kom aldrig mer att inneha någon hög post i partihierarkin.

Redan 1920 kom hans namn att kopplas samman med Trotskij. Han stödde honom i november 1920 i en tvist om militariseringen av fackföreningarna för återuppbyggnaden. Med tiden blev Preobrazjenskij den ledande teoretikern inom den trotskistiska oppositionen, medan hans tidigare partner Bucharin gick från extrem vänster till extrem försiktighet och blev den främste ideologen inom ”högern” under 1920-talet. Kontroverserna under 1920-talet dominerades av problemet med NEP, den så kallade nya ekonomiska politiken. Under inbördeskriget styrdes Sovjetryssland av ett system som blev känt som ”krigskommunism”. Staten nationaliserade praktiskt taget all industri, förbjöd privat handel, hindrade bönderna med våld från att sälja sina egna produkter och försökte rekvirera överskott. Pengarna förlorade praktiskt taget allt värde, industriproduktionen minskade katastrofalt och den ineffektiva och oerfarna bolsjevikstaten visade sig oförmögen att organisera handel och distribution. Bönderna motsatte sig rekvisitionerna och minskade produktionen. Städerna svalt. En del av kaoset och förvirringen berodde på inbördeskriget, men systemet med ”krigskommunism” bidrog i hög grad till att det ekonomiska livet stannade upp. Under ”krigskommunismens” höjdpunkt, det vill säga 1918–1920, trodde den vänstra falangen bland bolsjevikiska intellektuella att ett språng in i socialismen var på väg att fullbordas, med ekonomins och rubelns kollaps som en nödvändig förberedelse för ett tillstånd där proletariatet skulle kontrollera alla ekonomiska transaktioner utan användning av pengar. Vid denna tid hade både Bucharin och Preobrazjenskij sådana åsikter, och till och med Lenin påverkades av dem. Men medan ”krigskommunismen” hade en viss logik medan ett destruktivt inbördeskrig pågick, eftersom den bidrog till att koncentrera de få tillgängliga resurserna till frontens behov, blev kravet på en ny strategi oemotståndligt när inbördeskriget var över. Bondeuppror, arbetarstrejker och slutligen matrosmyteriet i Kronstadt tvingade Lenin att backa och anta den nya ekonomiska politiken, allmänt känd som NEP. Privat handel och småskalig privat industri legaliserades, och bönderna fick frihet att sälja till privata köpmän eller på marknaden, mot att de betalade en skatt in natura. Det var i detta läge som Preobrazjenskij, som representerade Trotskijs grupp, skrev den här boken.

Han tog upp ett mycket svårt problem. NEP ledde visserligen till snabb återhämtning inom både industri och jordbruk, och staten behöll de så kallade ”kommandohöjderna” i ekonomin (storskalig industri, utrikeshandel), men faktum kvarstod att bolsjevikpartiet styrde över ett land som till 80 procent bestod av bönder. Bönderna hade delat upp marken mellan sig, och det fanns nu omkring 25 miljoner familj jordbruk, varav många endast odlade för självförsörjning. Bönderna var, nu när de ägde marken, allt annat än en revolutionär kraft. Under inbördeskriget stödde tillräckligt många av dem bolsjevikerna, eller underlät att stödja deras motståndare, eftersom de fruktade att godsägarna skulle återvända. Men under NEP var bönderna intresserade av frihandel och höga priser, och de knöt band med privata handlare och småindustrin i städerna. Bolsjevikerna, som styrde i namn av proletariatets diktatur, var isolerade i en ”småborgerlig” miljö och var medvetna om det. Lenin betraktade NEP som en nödvändig reträtt. Genom att undertrycka alla andra partier och behålla den politiska makten i händerna på ett starkt disciplinerat bolsjevikparti hoppades han att det skulle bli möjligt att återuppta frammarschen mot socialismen vid ett mer gynnsamt tillfälle. Under sitt sista aktiva år talade Lenin om en långvarig paus medan bönderna gradvis avvänjdes från sin individualism genom Kooperation. Innan han hann utveckla sina idéer blev han dödligt sjuk och kunde inte längre delta aktivt i det politiska livet under mer än ett år före sin död i januari 1924. Medan han låg förklarad började kampen om efterträdare, och de sociala och ekonomiska diskussionerna om hur man skulle gå vidare smälte samman med ambitiösa mäns politiska

manövrer. Trotskij stod 1923, med Preobrazjenskij's stöd, inför ett mäktigt triumvirat bestående av Zinovjev, Kamenev och Stalin, där den sistnämnde hade en nyckelposition som generalsekreterare och behärskade partimaskineriet. Han kunde utnyttja denna position för att inte bara manövrera bort Trotskij och hans anhängare utan senare även Zinovjev och Kamenev. Under tiden blev Bucharin, Preobrazjenskij's tidigare vän och medarbetare, NEP:s främste ideolog och betonade betydelsen av alliansen med bönderna. Detta ledde honom logiskt till att kräva större förmåner för de bättre ställda bönderna, som stod för en stor del av den marknadsförda produktionen, särskilt som marknadsföringen hade minskat kraftigt jämfört med före kriget. Detta ledde honom också till att betona vikten av att tillhandahålla den typ av industriprodukter som bönderna ville ha, och därmed bygga ut industrin för konsumentvaror.

Den vänstergrupp som Preobrazjenskij var det viktigaste språkröret för ifrågasatte denna uppfattning av både politiska och ekonomiska skäl. De såg allvarliga politiska faror i de så kallade kulakernas ökade makt, det vill säga de rikare bönderna. Dessa betraktades som ett dödligt hot mot den sovjetiska regimen, eftersom de gradvis kunde komma att kontrollera byarna och genom sitt grepp om livsmedelsförsörjningen utmana statens auktoritet. Gruppen mindes Lenins ord att under sådana omständigheter ”föds en kapitalist varje minut”. De menade att en förändring av den sociala och ekonomiska maktbalansen var avgörande, och detta skulle uppnås genom att driva på en snabb industrialisering. Den period då det var möjligt att relativt billigt återuppta driften i skadade eller oanvända fabriker var på väg att ta slut. Det skulle krävas stora ytterligare investeringar.

Men hur skulle en snabb industrialisering kunna finansieras under NEP:s förhållanden? Det är denna fråga, och förhållandet mellan den privata sektorn och den socialiserade industrin, som Preobrazjenskij ägnar sig åt. De viktigaste argumenten i *Den nya ekonomin* presenterades först i föreläsningar och sedan i artiklar publicerade i *Vestnik Kommunistitjeskoj Akademii* [Вестник Коммунистической Академии / Kommunistiska akademins tidskrift] 1924. Boken kom ut 1926. Författaren och hans argument hamnade snart i centrum för en häftig kontrovers. Det var uppenbart, menade Preobrazjenskij, att den relativt lilla och svaga socialistiska sektorn omöjligt kunde bära hela investeringsbördan. Resurser måste tas från privata verksamheter, det vill säga huvudsakligen från bönderna, eftersom de utgjorde omkring fyra femtedelar av befolkningen. För att uppnå detta borde de priser som staten tog ut för sina industriprodukter sättas så att de tvingade bönderna att bidra till investeringarna i den socialiserade sektorn. Denna form av ojämnt utbyte skulle under sovjetiska förhållanden vara en nödvändig ersättning för det som Marx hade beskrivit som ”ursprunglig kapitalistisk ackumulation”. Naturligtvis, hävdade Preobrazjenskij, kunde den sovjetiska staten inte ägna sig åt kapitalistiska former av exploatering, kolonialism, rån och så vidare. Ändå måste det finnas någon form av ”ursprunglig socialistisk ackumulation” om industrialiseringen någonsin skulle kunna genomföras.

Denna doktrin skapade en omfattande oenighet. 1923 stod den sovjetiska ekonomin inför den så kallade ”saxkrisen”: handelsvillkoren mellan städer och landsbygd hade blivit så ogynnsamma för den senare att bönderna var ovilliga att sälja sina produkter. För att uppmuntra dem att sälja mer måste industripriserna sänkas, och en kraftfull kampanj inleddes för en verkligen nödvändig ökning av den statliga industrins effektivitet.³ De som, i likhet med Bucharin, tog NEP på allvar och ville undvika en konflikt med bönderna, motsatte sig starkt de praktiska konsekvenserna av Preobrazjenskij's idé. De anklagade honom för att gynna ”exploatering” av bönderna, för att förespråka en sorts inre kolonialism och därmed hota den

³ Trotskij tog upp saxkrisen m m under 12:e partikongressen i april 1923, se: [Rapport om industrin](#) och [Teser om industrin](#).

sovjetiska statens ekonomiska och politiska stabilitet. Stalin ställde sig i detta skede på Bucharins sida, även om han noga undvek att gå för långt i den senares bondevänliga formuleringar. I den efterföljande polemiken förnekade Preobrazjenskij att han hade förespråkat en utarmning av bönderna och hävdade att hans mål skulle kunna uppnås även om böndernas inkomster fortsatte att stiga, förutsatt att industriella kostnader minskade och produktiviteten ökade i jordbruket. Med andra ord skulle en hög tillväxttakt i den aktuella produktionen möjliggöra en betydande ökning av investeringarna utan någon minskning av den aktuella konsumtionen. Han hävdade att han bara konstaterade det ekonomiskt uppenbara när han påstod att en storskalig industrialisering i ett bondland till stor del skulle behöva finansieras av bönderna. Han anklagade Bucharin för att bedriva politik.

Stalin och Bucharin var långt ifrån att förneka behovet av industrialisering. De förklarade sig vara för "socialism i ett land", det vill säga de trodde (eller sa att de trodde) att det i slutändan skulle vara möjligt att bygga en socialistisk industristat i Sovjetryssland utan stöd från revolutioner i utvecklade västländer. De argumenterade emellertid för försiktighet och ett långsamt tempo, eftersom det var viktigt att undvika ett sammanbrott i den allians mellan arbetare och bönder som sovjetmakten antogs vila på. Särskilt Bucharin ville bara gå så fort som bönderna tillät och talade om att "rida in i socialismen på en bondes hästkrake". Paradoxalt nog var det Trotskij och hans anhängare som förnekade möjligheten att uppnå socialism i ett land, samtidigt som de förespråkade snabb industrialisering och anklagade Stalin för att dra benen efter sig. Detta öppnade den trotskistiska gruppen för en dubbel anklagelse: att äventyra den sovjetiska staten genom att antagonisera bönderna och att visa en defaitistisk brist på tro på det sovjetiska folkets förmåga att bygga socialism. Efter 1923, när utsikterna för en europeisk revolution minskade, var detta ett särskilt starkt argument. Trotskij och Preobrazjenskij kunde visserligen peka på en hel rad citat från Lenin som visade att han förväntade sig att revolutionen skulle bryta ut i de avancerade länderna och att han var skeptisk till möjligheterna att bygga socialism i isolering i Ryssland. Men den doktrinära orenheten i begreppet "socialism i ett land" var inte det väsentliga. Kommunisterna var vid makten. De var internationellt isolerade. Revolutionen i väst hade misslyckats. Vad skulle man nu göra? Det var en ideologisk nödvändighet att samla partiet en kamp "för socialismen" (även om resultatet under Stalin kanske liknade asiatisk despotism mer än socialism). I själva verket förespråkade Trotskij och hans vänner naturligtvis en snabb uppbyggnad av den socialistiska industrin. Att förneka möjligheten av socialism i ett land verkade dock liktydigt med att erkänna att bolsjevismen befann sig i en återvändsgränd, ett erkännande som knappast skulle vara populärt i det regerande partiet eller dess anhängare. Stalin och Bucharin kunde utnyttja detta effektivt i sin kamp mot "trotskismen".

Det fanns faktiskt en verklig motsättning i Trotskijs och Preobrazjenskijns inställning. De trodde på snabb industrialisering, fruktade de rika bönderna och uppmanade till att införa en prisstruktur för bönderna som skulle göra det möjligt för staten att ackumulera och som skulle vara impopulär. Men de erkände inte de tvångsåtgärder som skulle krävas för att kunna genomföra denna politik. Bönder som inte får de priser de anser sig ha rätt till har kraftfulla medel att vidta, så länge de behåller kontrollen över jorden och produktionen. Ändå förespråkade den trotskistiska oppositionen inte tvångskollektivisering eller expropriering. Det var kanske för att de kände att deras politik ledde in i en återvändsgränd som de förnekade möjligheten av socialism i ett land, utan tvekan i tron att flödet av kapitalvaror från de avancerade länderna i Västeuropa efter en socialistisk revolution ensamt skulle kunna rädda situationen.

Den nya ekonomin var avsedd att vara ett slag mot Stalins och Bucharins uppfattning och spelade en viktig roll i den sovjetiska industrialiseringsdebatten, vilket framgår i Alexander Erlich's bok. Den var också tänkt att vara den första delen av ett större verk, som aldrig

fullbordades. Den sista publicerade artikeln som kan sägas återspegla Preobrazjenskij eget tänkande, och som troligen uttryckte några av de idéer som skulle ha utvecklats i hans opublicerade *magnum opus*, var ”Ekonomisk jämvikt i Sovjetunionens system” i *Vestnik Kommunistitjeskoj Akademii* nr 22, 1927. Där fördjupade Preobrazjenskij sin analys av de ”motsättningar” som fanns i försöken att bygga socialism i Sovjetunionen under isolerade förhållanden. Men efter detta fanns inga fler möjligheter för författarens analytiska talang. Även den mest abstrakta teoretiska formulering av en icke-stalinistisk åsikt var knappast tänkbar i tryck efter 1928.

Preobrazjenskij's öde var knutet till Trotskijs. Även om Zinovjev och Kamenev anslöt sig till vänsteroppositionen 1926, besegrade Stalin dem med lätthet. 1927 uteslöts Preobrazjenskij tillsammans med många andra trotskister ur partiet och förvisades för en tid.

Så snart han hade gjort sig av med vänsteroppositionen ändrade Stalin sin politik och inledde en attack mot bönderna. Under de första månaderna 1928 använde han polisiära metoder för att rekvirera säd. I denna fråga bröt han med Bucharin, som fortsatte att förespråka bibehållandet av NEP och motsatte sig åtgärder som antagoniserade bönderna. Under vintern 1929–30 tvingade Stalin med brutala tvångsåtgärder in miljontals bönder i kollektivjordbruk, och processen fortsatte genom skattemässiga och administrativa påtryckningar tills 1934, då större delen av marken och bönderna var kollektiviserade. Genom att införa obligatoriska leveranser till låga priser, samtidigt som priserna på industriella konsumtionsvaror höjdes avsevärt, tog Stalin ut en skatt på bönderna i en omfattning som Preobrazjenskij aldrig hade kunnat föreställa sig. Han inledde en industrialisering i rasande takt, med tonvikt på tung industri. År 1933 ledde det hänsynslösa införandet av leveranser till staten till att miljoner bönder svält ihjäl. Detta var ”ursprunglig socialistisk ackumulation med Timur Lenks metoder”, för att låna ett träffande uttryck av N. Valentinov.

Ändå hade det varit ett av trotskisternas argument att kommunistpartiet under Stalin hade degenererat så mycket att det var i händerna på småborgerliga element. (”Thermidor” var deras parallell med den franska revolutionen.) När attacken mot bönderna kom motbevisades detta på ett spektakulärt sätt. Därför förklarade många trotskister, trots att de var oroad över kollektiviseringens överdrifter, sitt stöd för regimen och sökte återinträde i partiet. Preobrazjenskij återupptogs själv 1929, uteslöts igen 1931 och återupptogs sedan återigen. Hans sista offentliga framträdande var vid den sjuttonde partikongressen 1934. Liksom andra före detta oppositionella kom han till kongressen för att be om ursäkt för tidigare missgärningar och för att fördöma Trotskij. Partiets stora segrar under Stalin, förklarade de, bevisade att de hade haft fel. Preobrazjenskij sade också allt detta. Man kan ta dessa uttalanden med mer än en nypa salt. Det är dock värt att återge Preobrazjenskij's angrepp på sina egna doktriner och sin egen bok i sin helhet, eftersom det har en ganska speciell karaktär.

Jag ansågs vara en av trotskismens teoretiker. Ni vet att mina teoretiska verk, däribland *Den nya ekonomin*, användes som vapen i kampen mot partiet. Ni vet att mitt stora misstag bestod i att mekaniskt jämföra vår ekonomi med kapitalismen och upprätta en lag om ”ursprunglig socialistisk ackumulation”. Jag införde i denna teoretiska konstruktion den brist på tro på bönderna och det förakt för bönderna som var karakteristiskt för trotskismen ... Jag trodde att det skulle vara möjligt att bygga upp en industri och utveckla industrialiseringen genom att utnyttja bönderna, genom att koncentrera resurserna i bondesamhällets ekonomi i statens händer. Detta är en grov analogi med den ursprungliga kapitalistiska ackumulationen – Jag bröt med leninismen. Händelserna motbevisade fullständigt det jag hade hävdad, och Lenins förutsägelser förverkligades senare segerrikt under Stalins ledning. Kollektiviseringen, det är det väsentliga. Förutsåg jag kollektiviseringen? Nej, det gjorde jag inte ... Som ni vet hade varken Marx eller Engels, som skrev mycket om socialismens problem på landsbygden, någon vision av hur bylivet skulle revolutioneras. Ni vet att Engels tenderade att tro att det skulle bli en ganska lång evolutionär process. Det som behövdes var Stalins enastående framsynthet, hans stora mod att ta itu med problemen och den största hårdhet i

genomförandet av politiken.

I den atmosfär som rådde 1934 kunde Preobrazjenskij inte öppet försvara sina åsikter. Men mellan raderna tycktes han säga att den ursprungliga socialistiska ackumulationen hade införts med kollektiviseringens hjälp, inte att hans tidigare läror hade visat sig vara felaktiga. Alla hans åhörare var fullt medvetna om att industrialiseringen möjliggjordes ”genom att utnyttja bönderna, genom att koncentrera resurserna i bondesamhället i statens händer”. Naturligtvis kunde ingen säga det, eftersom den obligatoriska myten var att bönderna levde lyckliga och hade ett gott liv på kollektivjordbruken. Preobrazjenskij kom faktiskt nära att ifrågasätta denna myt när han sa: ”Ibland inser vi själva inte storheten i dessa segrar. De kommer att uppskattas av nästa generation.” Ändå var Preobrazjenskij kanske delvis uppriktig i sin uppfattning att Stalins kollektivisering var en väg ut ur 1920-talets problem, vilken vänsteroppositionen kanske inte hade varit tillräckligt hänsynslös för att ta även om den hade suttit vid makten. (Naturligtvis föredrog han, precis som Trotskij, kollektivt jordbruk framför individuellt; det var det våldsamma införandet av den kollektiva lösningen som var Stalins särskilda ”bidrag”.)

Kort efter den sjuttonde kongressen kommer vi till perioden med den stora utrensningen. Av skäl som inte kan diskuteras här beslutade Stalin att döda alla oppositionella, tidigare, nuvarande och potentiella. De som tidigare hade varit framträdande i offentliga meningsskiljaktigheter med Stalin ställdes inför rätta och erkände sig skyldiga till förräderi, sabotage och så vidare. Det var känt att Preobrazjenskij skulle ha varit bland dem. Några av de gamla oppositionella stod fast och vägrade att erkänna, och de ställdes inte inför rätta offentligt. Bland dessa få fanns Preobrazjenskij. Med tanke på det tryck han måste ha utsatts för måste vi anta att han var en modig man. Det är känt att han sköts 1937.

Preobrazjenskij skrev med en marxistisk terminologi för en publik som var van vid argumentation i sådana termer. Hans inledande kapitel är starkt kryddat med jargong, men läsaren uppmanas att ha tålmod och inte ge upp. För dem som inte är bekanta med marxistisk ekonomi finns en kort ordlista i slutet av denna inledning. Den innehåller också några termer som var vanliga på 1920-talet men som kanske inte förstås idag.

Vilken betydelse har Preobrazjenskij, till sist, för det ekonomiska tänkandet? Han identifierade en sorts ekonomisk lag eller regelbundenhet. En vänsterrevolution som störtar godsägarna och kapitalisterna och delar upp marken mellan bönderna skapar ett mycket besvärligt problem för sig själv. I många utvecklingsländer är bönderna tekniskt underutvecklade och vana vid en självförsörjande ekonomi. Mycket av produktionen för marknaden tenderar att vara koncentrerad till stora gods eller till den rika bondeklassen. Genom att dela upp godsen kan revolutionärerna uppnå större social rättvisa, men till priset av minskad försäljning utanför jordbruket. Ändå förespråkar samma revolutionärer i allmänhet en snabb industrialisering. Detta skulle kräva mer, inte mindre, försäljning utanför jordbruket, både för att försörja de växande städerna och för export. Problemet med jordbruksöverskott är också kopplat till det finansiella problemet med att utnyttja de besparingar som gör industriella investeringar möjliga. Godsägarklassen är effektiv när det gäller att pumpa ut resurser från sina byar, även om dessa ofta används för improduktiva ändamål. Den revolutionära staten, som står inför en mängd småbönder, måste på något sätt övertyga dem att bidra till industrialiseringen genom produktion och återhållsamhet. Men detta väcker politiska problem av första rang. På lång sikt kan bönderna utan tvekan övertygas att producera mer för marknaden, men på kort sikt är deras behov få och enkla och efter en demokratisk jordreform tenderar de att äta bättre, samtidigt som de skickligt motstår försök att beskatta dem. Läsaren av Preobrazjenskij konfronteras med detta problem, som är viktigt i ett antal utvecklingsländer idag, men som märkligt nog försummas även av de mer fantasifulla analytikerna av underutvecklingens ekonomi.

Översättning: Per-Olof Mattson

Lästips

Tidsdokument:

Flera av Trotskijs artiklar om den sovjetiska ekonomin under åren 1923-28 handlar om industrialiseringsproblematiken m m, se t ex hans [Tesar om industrin](#) och [Rapport om industrin](#) (12:e partikongressen 1923), [Till kapitalism eller socialism?](#) (1925), samt [Förenade vänsteroppositionens plattform](#) (1927)

Andra arbeten:

Donald Filtzer: [Preobrazjenskij syn på den politiska ekonomin efter den maktomvälvningen i Ryssland 1917](#).

Lars Herlitz: [Preobrazjenskij och den ursprungliga socialistiska ackumulationen](#)

Isaac Deutscher: [Den avväpnade profeten](#) kapitel 4, ”En mellanakt” innehåller ett läsvärt avsnitt om den ekonomiska debatten mellan Bucharin och Preobrazjenskij (se särskilt s. 140-44)

Ernest Mandel kommenterar *Den nya ekonomin* i [Övergångsperiodens ekonomi](#)

Alec Nove: [Sovjets ekonomiska utveckling \(i utdrag\)](#), kapitel 5, ”Den stora debatten” .

På engelska:

Preobrazhensky: [The New Economics](#) (Brian Pearce's översättning i PDF-format)

I bokform finns nu även samlingsverket *Preobrazhensky Papers* i 3 volymer, som innehåller det mesta som Preobrazjenskij skrivit om övergångsperiodens ekonomiska frågor.

Alexander Erlich: *The Soviet Industrialization Debate, 1924-1928* (1960, nyutg. 2014). Se även hans artikel: [Preobrazhenski and the Economics of Soviet Industrialization](#) (1950)

Bill Jefferies: [Yevgeni Preobrazhensky's Plan to Build a Socialist Economy](#) (2025)